

A photograph of a man in a grey t-shirt sitting by a window. He is looking out the window with his hand resting on his forehead, appearing thoughtful or stressed. The background shows a blurred view of a city and some indoor plants.

**Baggrundsnotat om mentalt helbred
og beskæftigelse blandt unge i
Region Syddanmark**

Mentalt helbred - og beskæftigelse blandt unge

Rapporten er et analyseprojekt, der er udarbejdet i Regional udvikling. Det undersøger, om der er forskel i det mentale helbred blandt unge syddanmere afhængig af deres type af beskæftigelse. Viden herom er nyttig for at blive bevidst om forskelle i mentalt helbred og for at forbedre muligheden for at sætte ind med tiltag, der hvor behovet er størst.

Analysen understøtter Regional Udviklings delstrategi for sunde levevilkår, idet den giver ny viden om lokale og socioøkonomiske forskelle i sundhed. Den nye viden kan være med til at underbygge arbejdet med at fremme den fysiske og mentale trivsel for regionens borgere.

Region
Syddanmark

-- / **Udgivelse:**
Region Syddanmark
Regional udvikling
Damhaven 12, 7100 Vejle

-- / **Datakilder:**
Danmarks Statistik og
Sundhedsprofilen i
Region Syddanmark

-- / **Foto:**
Colourbox

April 2021

VERDENSMÅL
for bæredygtig udvikling

Indhold

s.3

Formål, hovedfund, metode, begrænsninger, læsevejledning

s.4

Hvad er en odds ratio?

s.5

Sociodemografisk beskrivelse

s.6

Mentalt helbred

s.8

Selv værd

s.10

Stress

s.12

Angst og depression

s.14

Ensomhed

Formål

Formålet med undersøgelsen er at beskrive syddanske unge 16-24 åriges mentale helbred i forhold til deres køn og daglige beskæftigelse. Fokus på forskellighed i mentalt helbred, afhængig af beskæftigelsestype, kan bibringe viden om social ulighed i sundhed. I publikationen undersøges sammenhængen mellem køn og beskæftigelse i forhold til unge syddanarkers risiko for dårligt mentalt helbred, lavt selvværd, højt stressniveau, symptomer på angst og depression og ensomhed.

Hovedfund

Undersøgelsen har fundet højere risiko for at have dårligt mentalt helbred, lavt selvværd, højt stressniveau, mange symptomer på angst og depression og ensomhed blandt unge, ledige syddanskere end blandt beskæftigede unge og unge under uddannelse.

Undersøgelsen har ligeledes fundet, at risikoen for at lide af dårligt mentalt helbred og de øvrige mentale helbredsparametre er større for unge kvinder end for unge mænd.

Slutteligt har undersøgelsen fundet, at gruppen af unge, der udelukkende er under uddannelse, oftere lider af dårligt mentalt helbred end unge, der både er under uddannelse og i job.

Metode

Data om de unges mentale helbred stammer fra spørgeskemaundersøgelsen "Sundhedsprofilen i Region Syddanmark 2017", som er en tværsnitsundersøgelse, hvor stikprøven er kommunalt og regionalt repræsentativ for befolkningen. Data omkring igangværende uddannelse stammer fra registeret over befolkningens uddannelse, og data omkring beskæftigelse stammer fra den integrerede database for arbejdsmarkedsforskning - begge fra Danmarks Statistik.

For at sikre, at stikprøven af personer, der har besvaret spørgeskemaet ligner hele befolkningen i Region Syddanmark, har Danmarks Statistik foretaget en vægtning af svarene, så de er repræsentative for befolkningen.

Begrænsninger

Dette er en tværsnitsundersøgelse, hvor alle data om mentalt helbred og beskæftigelse indsamles på samme tidspunkt. Undersøgelsen kan altså ikke vise, om dårligt mentalt helbred er årsag til ledighed, eller om ledighed er årsag til dårligt mentalt helbred.

Undersøgelsen er besvaret af 4.184 unge, og p.g.a. den relativt lille population vil resultaterne være behæftet med en vis usikkerhed. Grundet de relativt få besvarelser har det ikke været muligt at inddele opgørelserne på forskellige typer af uddannelser.

Gruppen af ledige borgere udgør 12% af besvarelserne, og det er dermed en lille gruppe sammenlignet med de øvrige beskæftigelsesgrupper, hvilket er væsentligt i forhold til vurderingen af resultaterne.

Data fra "Sundhedsprofilen i Region Syddanmark 2017", der er anvendt til denne undersøgelse er 4 år gamle, men er stadig de seneste, tilgængelige surveydata på området. Det nye, som denne analyse bibringer, er fokus på forskelligheder i forhold til beskæftigelsestyper, som ikke tidligere er belyst for unge syddanskere.

Data til den næste Sundhedsprofil indsamles nu, og data fra den vil give mulighed for opfølgning på denne undersøgelse, så en udvikling kan følges over tid. Desuden vil hele påvirkningen fra COVID-19-pandemien kunne belyses med de nye data.

Læsevejledning

Denne rapport indledes med en introduktion til forståelse af odds ratio. Herefter gives en kort beskrivelse af den relative fordeling af forskellige sociodemografiske indikatorer såsom køn, alder og beskæftigelse blandt de unge i Region Syddanmark.

Hvert af de fem emner inden for mentalt helbred introduceres med et kort afsnit om emnet, hvorefter det forklares, hvorledes variabelen er målt i "Sundhedsprofilen i Region Syddanmark 2017" efterfulgt af resultater og forklaringer heraf. Slutteligt sammenlignes resultaterne med andre undersøgelser indenfor samme område.

Hvad er odds ratio?

Odds ratio (OR) er et mål for, om forekomsten af f.eks. dårligt mentalt helbred i den aktuelle gruppe ligger over eller under forekomsten i en anden gruppe, der kaldes referencegrupper, når man ønsker at tage højde for eksempelvis alder i de to grupper.

Hvis OR er 1, er der ikke forskel imellem de to grupper. Hvis OR er højere end 1, har den aktuelle gruppe oftere svaret ja til det givne spørgsmål end referencegruppen, som i eksemplet her er gruppen "under uddannelse og i job". Hvis OR er mindre end 1, har den aktuelle gruppe i højere grad svaret nej til det givne spørgsmål end referencegruppen. Odds ratio forstås ofte som sandsynligheden for et udfald i en gruppe sammenlignet med sandsynligheden i referencegruppen.

Udregning af OR vises i nedenstående tabel med køn og dårligt mentalt helbred.

Køn	Ja	Nej	I alt	Odds
Mænd	200	1.823	2.023	0,11
Kvinder	442	1.719	2.161	0,26

I alt 200 mænd har dårligt mentalt helbred, mens 1.823 mænd ikke har dårligt mentalt helbred. Det giver en odds på $200/1.823=0,11$. For hver mand der ikke har dårligt mentalt helbred, er der 0,11 der har dårligt mentalt helbred. For kvinder er odds $442/1.719=0,26$. For hver kvinde, der ikke har dårligt mentalt helbred, har 0,26 dårligt mentalt helbred. Når kvinder vælges som referencegruppe, er $OR\ 0,11/0,26=0,44$, hvilket betyder, at odds for mænd er 0,44 gange odds for kvinder. OR er mindre end 1 og kvinder er referencegruppen, og dermed er mænds sandsynlighed for at have dårligt mentalt helbred mindre end kvinders.

Eksempel på tabel i rapporten og forklaring af odds ratio og 95 % sikkerhedsgrænser. Lavt selvværd og beskæftigelse.

Køn	Beskæftigelse	Odds ratio	95% sikkerhedsgrænse
Mænd	Under uddannelse	2,7	(1,5-4,6)
	I job	0,9	(0,5-1,4)
	Under uddannelse og i job	1,0	reference
	Ledig	3,6	(2,2-6,0)

Odds ratio

Tallet viser odds ratio (OR) for den aktuelle gruppe sammenlignet med referencegruppen.

OR viser her, hvor mange gange større eller mindre odds den aktuelle gruppe har for at have lavt selvværd, sammenlignet med referencegruppen med $OR=1,0$, når der er taget højde for aldersfordelingen i de to grupper.

Det ses her, at mænd, der er under uddannelse, har 2,7 gange højere odds for at have lavt selvværd i forhold til mænd, der både er under uddannelse og i job, når der er taget højde for aldersfordelingen i de to grupper.

95% sikkerhedsgrænse

Denne værdi viser sikkerhedsgrænserne for OR. Den sande værdi af OR ligger med 95% sikkerhed indenfor dette interval.

Sociodemografisk beskrivelse

I dette afsnit beskrives den relative fordeling af unge syddanskere ud fra køn, alder, beskæftigelse og årlig indkomst. Oplysningerne stammer fra "Sundhedsprofilen i Region Syddanmark 2017" og registeret over befolkningens uddannelse, den integrerede database for arbejdsmarkedsforskning og indkomstregistret fra Danmarks Statistik.

Tabellen viser, at...

- knap halvdelen af de unge mænd er under uddannelse.
- lidt mere end halvdelen af de unge kvinder er under uddannelse.
- to tredjedele af de unge har betalt job.
- hver 8. unge mand og kvinde er ledig.
- lidt flere unge kvinder end unge mænd har en lav indkomst.

Den relative fordeling af sociodemografiske faktorer hos unge mænd og kvinder i undersøgelsen.

Variabel	Interval	Mænd, %	Kvinder, %
Alder, år	16-18	32,3	34,7
	19-21	37,7	33,1
	22-24	30,0	32,2
Beskæftigelse	Under uddannelse	10,4	9,4
	I job	38,7	35,6
	Under uddannelse og i job	38,9	43,2
	Ledig	12,0	11,8
Indkomst, kr.	<151.000	37,5	40,6
	151.000-252.000	32,8	33,1
	>252.000	29,7	26,3
		N	N
Antal svar		2.023	2.161

Mentalt helbred

Det mentale helbred spiller en stor rolle i menneskers velbefindende, og det indvirker på den generelle sundhed og på vores muligheder for at klare os socialt, uddannelsesmæssigt og arbejdsmæssigt.

Det mentale helbred er målt ved hjælp af spørgsmålene til mental sundhed i Short Form 12, SF-12, som indgår i "Sundhedsprofilen i Region Syddanmark 2017". SF-12 giver en score mellem 0 og 70, og en score på 35,76 eller der under indikerer dårligt mentalt helbred i følge den vedtagne grænse sat i "Sundhedsprofilen i Region Syddanmark 2017".

Sammenhængen mellem dårligt mentalt helbred og beskæftigelse

Odds ratio for at have dårligt mentalt helbred i forhold til beskæftigelse blandt 16-24 årige i Region Syddanmark. Gruppen "under uddannelse og i job" er referencegruppen.

Køn	Beskæftigelse	OR*	95% sikkerhedsgrænse
Mænd	Under uddannelse	2,5	(1,4-4,7)
	I job	1,6	(1,0-2,5)
	Under uddannelse og i job	1,0	reference
	Ledig	3,9	(2,3-6,5)
Kvinder	Under uddannelse	1,6	(1,0-2,5)
	I job	1,3	(1,0-1,8)
	Under uddannelse og i job	1,0	reference
	Ledig	3,0	(2,0-4,4)

* Justeret for alder.

Kilder: Sundhedsprofilen i Region Syddanmark 2017 og Danmarks Statistik.

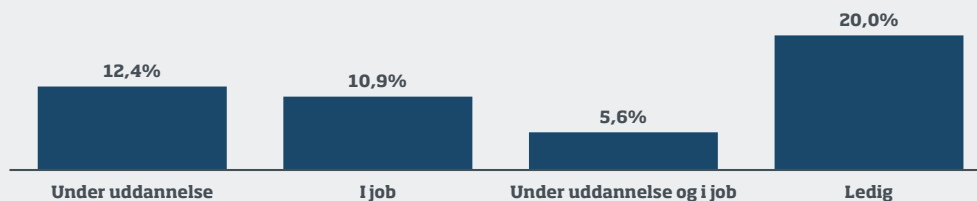

Tabellen viser, at...

- odds for at have dårligt mentalt helbred er 3-4 gange højere blandt ledige unge mænd og kvinder end blandt unge, der både er under uddannelse og i job, når der er taget højde for alders fordelingen i de to grupper.
- unge mænd og kvinder, der udelukkende er under uddannelse, har højere odds for dårligt mentalt helbred end unge mænd, der samtidig har et job, når der er taget højde for aldersfordelingen i de to grupper.

Dårligt mentalt helbred

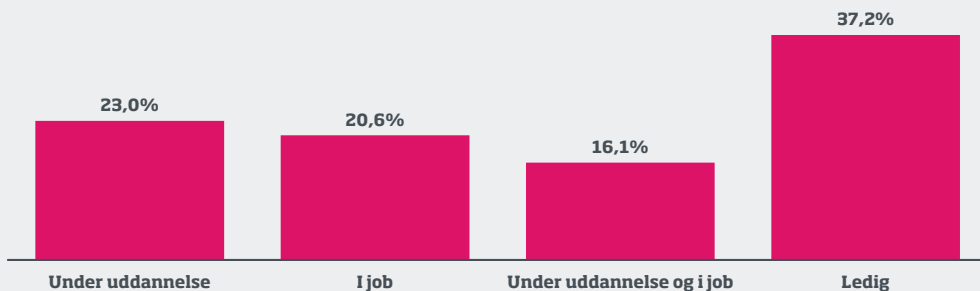
Mænd

Figureerne viser, at...

- mere end hver 3. ledige, unge kvinde og hver 5. ledige, unge mand har dårligt mentalt helbred.
- hver 6. unge kvinde og hver 18. unge mand, der er både er under uddannelse og i job, har dårligt mentalt helbred.
- unge kvinder har generelt dårligere mentalt helbred end unge mænd.

Kvinder

Andre undersøgelser viser, at...

- der er størst risiko for dårligt mentalt helbred blandt ledige sammenlignet med beskæftigede.
- der er højere andel med dårligt mentalt helbred blandt kvinder end blandt mænd.

Kilder: Den nationale sundhedsprofil 2017, Betydning af dårlig mental sundhed for helbred og social liv 2016, Sundhed og trivsel i et kønsperspektiv 2014.

Kilder: Sundhedsprofilen i Region Syddanmark 2017 og Danmarks Statistik.

Selværd

Selværdet forstås her som en persons egen vurdering af eget værd. Generelt vurderes et godt selvværd som et vigtigt element i at have en god trivsel og et godt mentalt helbred. Selvværdet spiller ind både i forhold til uddannelse, arbejdsliv og sociale relationer.

Til at vurdere selvværd blev der i "Sundhedsprofilen i Region Syddanmark 2017" brugt Rosenbergskalaen, som er en anerkendt metode til at måle selvværd ved hjælp af 10 spørgsmål. Svarene lægges sammen til en score mellem 0 og 30, og en score under 15 indikerer her lavt selvværd.

Sammenhængen mellem lavt selvværd og beskæftigelse

Odds ratio for at have lavt selvværd i forhold til beskæftigelsestype blandt 16-24 årige i Region Syddanmark. Gruppen "under uddannelse og i job" er referencegruppen.

Køn	Beskæftigelse	OR*	95% sikkerhedsgrænse
Mænd	Under uddannelse	2,7	(1,5-4,6)
	I job	0,9	(0,5-1,4)
	Under uddannelse og i job	1,0	reference
	Ledig	3,6	(2,2-6,0)
Kvinder	Under uddannelse	1,9	(1,2-2,9)
	I job	1,0	(0,8-1,4)
	Under uddannelse og i job	1,0	reference
	Ledig	2,6	(1,7-3,9)

* Justeret for alder.

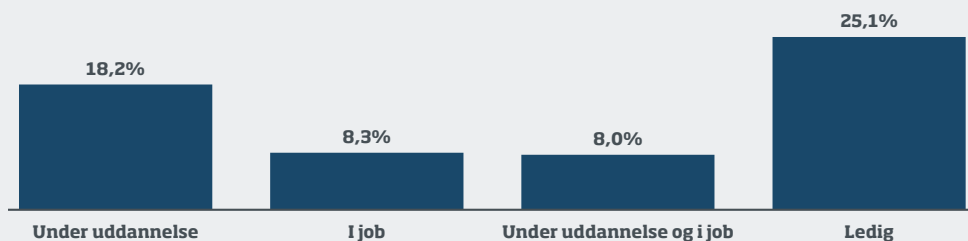
Kilder: Sundhedsprofilen i Region Syddanmark 2017 og Danmarks Statistik.

Tabellen viser, at...

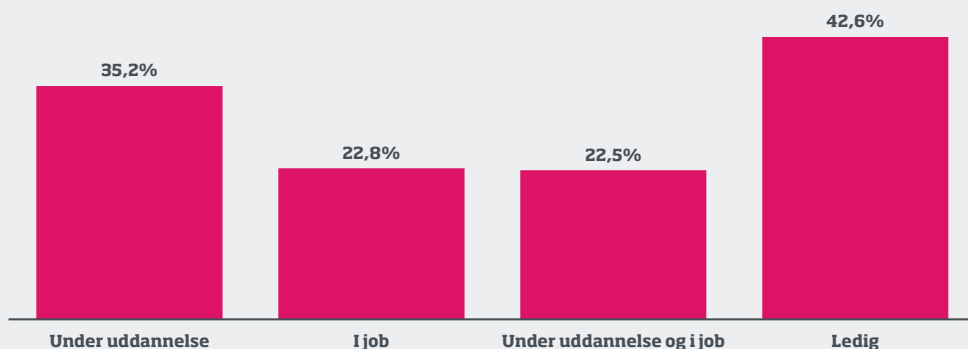
- unge kvinder og mænd, der udelukkende er under uddannelse, 2-3 gange så ofte har lavt selvværd sammenlignet med unge, der både er under uddannelse og i job, når der er taget højde for aldersfordelingen i de to grupper.
- de ledige unge har lavt selvværd 2-3 gange så ofte som unge, der både er under uddannelse og i job, når der er taget højde for aldersfordelingen i de to grupper.

Lavt selvværd

Mænd

Kvinder

Kilder: Sundhedsprofilen i Region Syddanmark 2017 og Danmarks Statistik.

Figureerne viser, at...

- mere end hver 3. unge, ledige kvinde og hver 4. unge, ledige mand har lavt selvværd.
- blandt unge i job har hver 5. unge kvinde og hver 13. unge mand lavt selvværd.
- unge kvinder oftere lider af lavt selvværd end unge mænd.

Andre undersøgelser viser, at...

- det særligt er ledige borgere samt borgere uden uddannelse, der har lavt selvværd.
- andelen med lavt selvværd generelt er højest i aldersgruppen 16-24 år, og at den falder med stigende alder.
- unge kvinder oftere har lavt selvværd end unge mænd.

Kilder: Ung 19, Sundhedsprofilen i Region Syddanmark 2017.

Stress

Stress er en subjektiv følelse af ulyst og anspændthed, som varer i kortere eller længere tid. Stress opfattes generelt ikke som en sygdom, men det kan medføre andre lidelser, og det påvirker bl.a. livskvaliteten.

Stress måles i "Sundhedsprofilen i Region Syddanmark 2017" som oplevet stressniveau ved hjælp af Cohen's Perceived Stress Scale. Skalaen består af 10 spørgsmål, der bl.a. spørger til svarpersonens opfattelse af, om livet er uforudsigeligt, ukontrollerbart og belastende, og om svarpersonen føler sig stresset og nervøs. Skalaen går fra 0 til 40, og en score på 18 eller der over indikerer her et højt stressniveau.

Sammenhængen mellem stress og beskæftigelse

Odds ratio for at have højt stressniveau i forhold til beskæftigelsestype blandt 16-24 årige i Region Syddanmark. Gruppen "under uddannelse og i job" er referencegruppen.

Køn	Beskæftigelse	OR*	95% sikkerhedsgrænse
Mænd	Under uddannelse	1,6	(0,9-2,7)
	I job	1,8	(1,3-2,6)
	Under uddannelse og i job	1,0	reference
	Ledig	3,5	(2,3-5,4)
Kvinder	Under uddannelse	1,2	(0,8-1,8)
	I job	1,2	(0,9-1,5)
	Under uddannelse og i job	1,0	reference
	Ledig	2,8	(1,8-4,1)

* Justeret for alder.

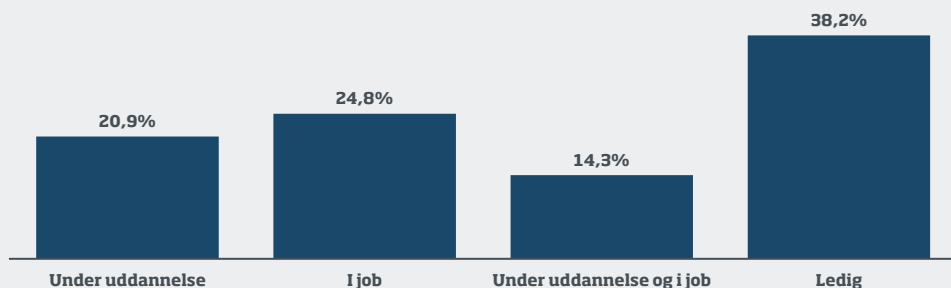
Kilder: Sundhedsprofilen i Region Syddanmark 2017 og Danmarks Statistik.

Tabellen viser, at...

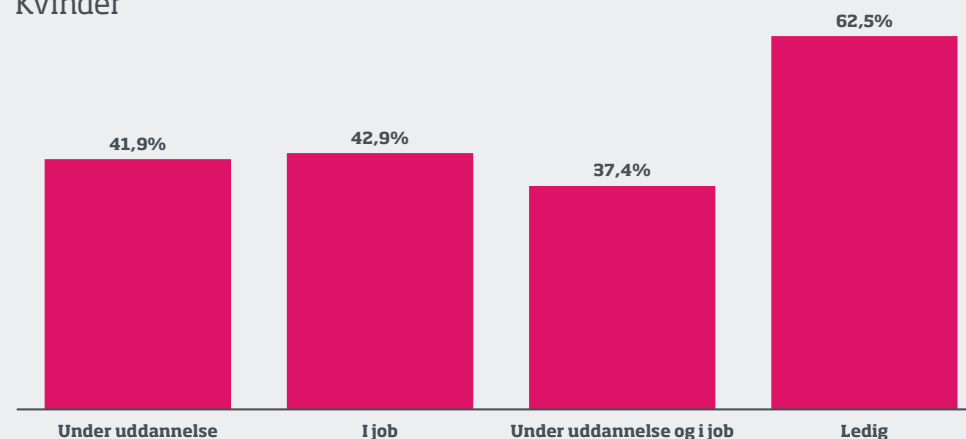
- unge mænd i job har næsten dobbelt så høje odds for at lide af stress som unge mænd, der både er under uddannelse og i job, når der er taget højde for aldersfordelingen i de to grupper.
- unge ledige mænd og kvinder har 2-3 gange så høje odds for at lide af stress sammenlignet med gruppen af unge, der både er under uddannelse og i job, når der er taget højde for aldersfordelingen i de to grupper.

Højt stressniveau

Mænd

Kvinder

Kilder: Sundhedsprofilen i Region Syddanmark 2017 og Danmarks Statistik.

Figurerne viser, at...

- hver 7. unge mand og mere end hver 3. unge kvinde, der er under uddannelse og i job, har et højt stressniveau.
- mere end hver 3. unge mand og mere end hver 2. unge kvinde, der er ledige, har et højt stressniveau.

Andre undersøgelser viser, at...

- at borgere uden for arbejdsmarkedet og uden uddannelse oftere har et højt stressniveau end andre borgere.
- at unge mænd og kvinder langt oftere har et højt stressniveau end ældre mænd og kvinder.
- at unge kvinder oftere har et højt stressniveau end unge mænd.

Kilder: Ung 19, Den nationale sundhedsprofil 2017, Sundhed og trivsel i kønsperspektiv 2014.

Angst og depression

Angst og depression er blandt de hyppigste psykiske lidelser, og de nedsætter både livskvalitet og trivsel hos de berørte borgere. Angst og depression findes ofte sideløbende. Angst og depression er årsag til mange indlæggelser og ambulante besøg, og ved kroniske tilstande medfører det ofte en førtidspension.

I "Sundhedsprofilen i Region Syddanmark 2017" blev niveauet af angst målt ved hjælp af spørgeskemaet General Anxiety Disorder-2 og depression blev målt ved hjælp af spørgeskemaet Patient Health Questionnaire-2. I begge spørgeskemaer kan man score 0-6 point, og en samlet scorer på 9 eller der over viser her mange symptomer på angst og depression og bør undersøges yderligere.

Tabellen viser, at...

- ledige unge mænd og kvinder har mange gange større odds for at have mange symptomer på angst og depression end unge, der både er under uddannelse og i job, når der er taget højde for aldersfordelingen i de to grupper.
- unge kvinder, der udelukkende er under uddannelse, har 3 gange så høje odds for at have mange symptomer på angst og depression som unge kvinder, der både er under uddannelse og i job, når der er taget højde for aldersfordelingen i de to grupper.

Sammenhængen mellem angst og depression og beskæftigelse

Odds ratio for at have mange symptomer på angst og depression i forhold til beskæftigelse blandt 16-24 årige i Region Syddanmark. Gruppen "under uddannelse og i job" er referencegruppen.

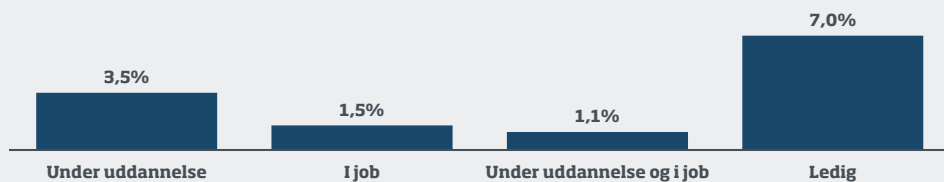
Køn	Beskæftigelse	OR*	95% sikkerhedsgrænse
Mænd	Under uddannelse	3,3	(0,9-12,1)
	I job	1,1	(0,3-3,3)
	Under uddannelse og i job	1,0	reference
	Ledig	6,0	(2,2-16,1)
Kvinder	Under uddannelse	3,1	(1,5-6,3)
	I job	1,4	(0,8-2,6)
	Under uddannelse og i job	1,0	reference
	Ledig	7,1	(3,8-13,1)

* Justeret for alder.

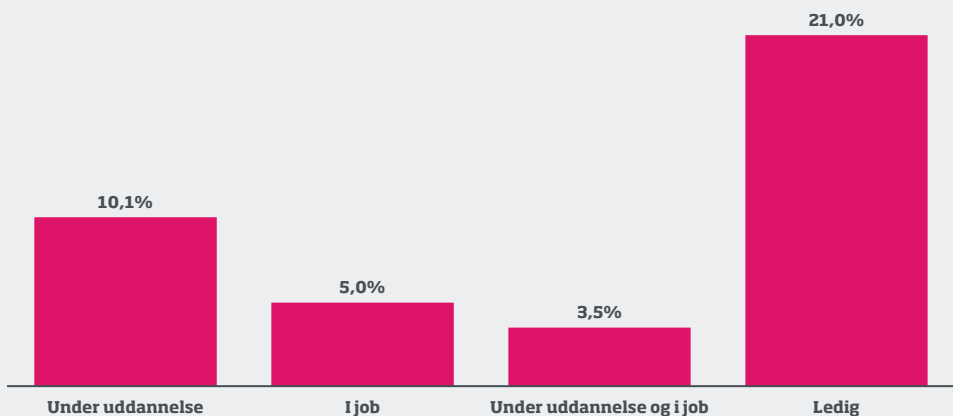
Kilder: Sundhedsprofilen i Region Syddanmark 2017 og Danmarks Statistik.

Mange symptomer på angst og depression

Mænd

Kvinder

Kilder: Sundhedsprofilen i Region Syddanmark 2017 og Danmarks Statistik.

Figurene viser, at...

- forholdsvis få unge mænd har mange symptomer på angst og depression.
- ledige unge mænd og kvinder meget oftere lider af mange symptomer på angst og depression end andre unge.
- unge kvinder oftere lider af mange symptomer på angst og depression end unge mænd.

Andre undersøgelser viser, at...

- lidelser som angst og depression ofte er forbundet med lavere livskvalitet.
- unge og ældre oftere lider af angst og depression end midaldrene.
- kvinder oftere lider af angst og depression end mænd.

Kilder: Den nationale sundhedsprofil 2017, Sundhed og trivsel i kønsperspektiv 2014.

Ensomhed

Ensomhed er en subjektiv følelse af at være alene, som opstår, når mennesker ikke får opfyldt deres sociale behov. Ensomhed kan bestå i, at man ikke føler sig forbundet med nogen, eller ved at man savner kontakt og samvær med dem, man føler sig forbundet med. Ensomhed er ikke en sygdom, men er tæt forbundet med menneskers trivsel og velbefindende. Langvarig ensomhed er bl.a. forbundet med dårlig søvn, forhøjet blodtryk og forhøjet stressniveau.

Ensomhed måles i "Sundhedsprofilen i Region Syddanmark 2017" ved hjælp af spørgsmål om, hvor vidt man inden for de seneste 12 måneder har følt sig meget, lidt eller slet ikke belastet af ensomhed.

Sammenhængen mellem ensomhed og beskæftigelse

Odds ratio for at have følt sig meget belastet af ensomhed indenfor de seneste 12 måneder i forhold til beskæftigelse blandt 16-24 årige i Region Syddanmark. Gruppen "under uddannelse og i job" er referencegruppen.

Køn	Beskæftigelse	OR*	95% sikkerhedsgrænse
Mænd	Under uddannelse	2,3	(1,2-4,4)
	I job	0,8	(0,5-1,4)
	Under uddannelse og i job	1,0	reference
	Ledig	3,7	(2,1-6,4)
Kvinder	Under uddannelse	1,4	(0,8-2,5)
	I job	0,9	(0,6-1,3)
	Under uddannelse og i job	1,0	reference
	Ledig	2,5	(1,6-4,1)

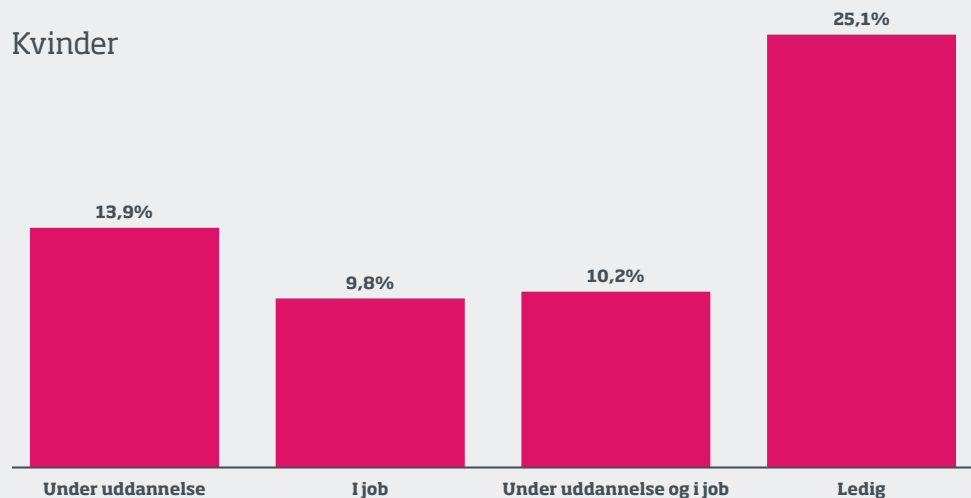
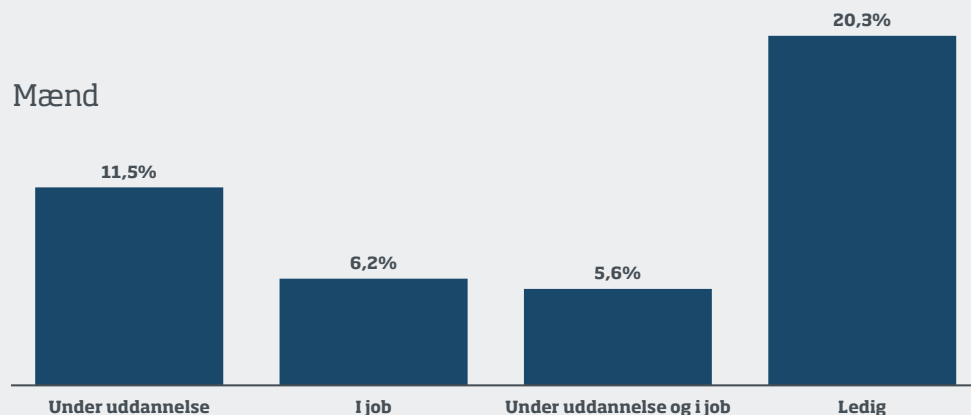
* Justeret for alder.

Kilder: Sundhedsprofilen i Region Syddanmark 2017 og Danmarks Statistik.

Tabellen viser, at....

- unge mænd, der udelukkende er under uddannelse, har dobbelt så høj odds for at have følt sig meget belastet af ensomhed som unge mænd, der både er under uddannelse og i job, når der er taget højde for aldersfordelingen i de to grupper.
- unge mænd og kvinder, der er ledige, har 2-4 gange så høje odds for at have følt sig meget belastet af ensomhed som unge, der er under uddannelse og i job, når der er taget højde for aldersfordelingen i de to grupper.

Meget belastet af ensomhed

Kilder: Sundhedsprofilen i Region Syddanmark 2017 og Danmarks Statistik.

Figurerne viser, at...

- cirka hver 4. unge, ledige mand og kvinde har følt sig meget belastet af ensomhed.
- hver 10. unge kvinde og hver 18. unge mand, der både er under uddannelse og i job, har følt sig meget belastet af ensomhed.
- unge kvinder oftere har følt sig meget belastet af ensomhed end unge mænd.

Andre undersøgelser viser, at...

- unge mennesker oftere lider af ensomhed end midaldrende og ældre mennesker.
- mennesker uden tilknytning til arbejdsmarkedet langt oftere lider af ensomhed end mennesker i beskæftigelse.
- unge kvinder oftere lider af ensomhed end unge mænd.

Kilder: Ung 19, Den nationale sundhedsprofil 2017.

VERDENSMÅL
for bæredygtig udvikling